

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Dany Slavíkové a soudkyň Mgr. Adély Kaftanové a Mgr. Dity Staňkové ve věci

žalobkyně: **OTE, a.s.**, IČO 26463318
sídlem Sokolovská 192/79, 180 00 Praha 8
zastoupená advokátem JUDr. Martinem Klimplem
sídlem U Prašné brány 1078/1, 110 00 Praha 1

za účasti: **ČEZ Prodej, a.s.**, IČO 27232433
sídlem Duhová 425/1, 140 53 Praha 4
zastoupená advokátem Mgr. et Mgr. Janem Kořánem
sídlem Opletalova 1015/55, 110 00 Praha

o nahrazení rozhodnutí Energetického regulačního úřadu, k odvolání žalobkyně proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 4 ze dne 15. června 2023 č. j. 42 C 134/2022-132

takto:

- I.** Rozsudek soudu I. stupně **se potvrzuje.**
- II.** Žalobkyně OTE, a.s., je povinna zaplatit účastníci ČEZ Prodej, a.s., na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 8 228 Kč do 3 dnů od právní moci rozsudku k rukám zástupce účastnice Mgr. et Mgr. Jana Kořána, advokáta.

Odůvodnění:

1. Shora označeným rozsudkem soud I. stupně zamítl žalobu, již se žalobkyně domáhala nahrazení rozhodnutí Energetického regulačního úřadu (dále jen „ERÚ“) ze dne 13. 11. 2020 č. j. 06336-22/2019-ERU ve spojení s rozhodnutím Rady ERÚ ze dne 5. 4. 2022 č. j. 06336-31/2019-ERU

Shodu s prvopisem potvrzuje V.K.

tak, že účastnice, společnost ČEZ Prodej, a.s., je povinna zaplatit žalobkyni částku 173 706 742,14 Kč se zákonným úrokem z prodlení za dobu od 3. 6. 2019 do zaplacení a náklady správního řízení (výrok I.). Současně uložil žalobkyni povinnost zaplatit účastnici ČEZ Prodej, a.s., (kterou označil jako „žalovaná“) na náhradě nákladů řízení částku 17 424 Kč (výrok II.).

2. Takto bylo rozhodnuto v řízení vedeném dle ust. § 244 a násl. o. s. ř., v němž žalobkyně požadovala, aby byla nahrazeno pro ni negativní rozhodnutí ERÚ ve spojení s (rozkladovým) rozhodnutím Rady ERÚ vydané dle ust. § 17 odst. 7, písm. d) zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve spojení s ust. § 52 odst. 2 zákona č. 165/2012 Sb., o podporovaných zdrojích energie (dále jen „zákon o POZE“). Protože správní orgán nevyhověl návrhům žalobkyně na zaplacení dále popsaného rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou uhrazeného žalobkyní účastnici dle ust. § 13 odst. 2 a 4 zákona o POZE, žádala žalobkyně nahrazení rozhodnutí správního orgánu rozhodnutími soudu, jímž bude jejímu návrhu vyhověno.
3. Žalobkyně je akciovou společností založenou státem za účelem realizace role operátora trhu s elektřinou a dalších činností podle energetického zákona. Předmětem její činnosti je i administrace podpory podle zákona o POZE. Shromažďuje prostředky na výplatu podpory a podporu hradí. Účastnice je podle tohoto zákona tzv. povinně vykupujícím obchodníkem s elektřinou (§ 10 odst. 2 zákona o POZE), tj. vyplácí výrobcům elektřiny z obnovitelných zdrojů podporu ve formě tzv. výkupních cen. Poté co účastnice elektřinu vykoupí a výkupní cenu zaplatí výrobcí, vzniká jí oprávnění požadovat po žalobkyni úhradu rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a žalobkyně je povinna tento rozdíl uhradit dle ust. § 13 odst. 2 a 4 zákona o POZE.
4. Takto účastnice platila výrobcí elektřiny ZxxxN – , s.r.o., IČO xxx, sídlem xxx xxx, výkupní cenu elektřiny z obnovitelných zdrojů a žalobkyně účastnici hradila rozdíl mezi výkupní a hodinovou cenou elektřiny. U výrobce došlo ke zrušení rozhodnutí o udělení licence k podnikání v energetických odvětvích pro nezákonnost; společnost měla uvést záměrně Energetický regulační úřad v omyl ohledně splnění podmínek pro udělení licence a nebyla tedy v okamžiku udělení licence v dobré víře. Výrobcí byla dne 31. 12. 2010 udělena licence rozhodnutím ERÚ č. j. 13916-26/2010 – ERU. Rozhodnutí bylo předmětem obnovy, následně bylo dne 17. 1. 2014 vydáno nové rozhodnutí o udělení licence č. j. 13916-40/2010-ERU co do obsahu a rozsahu podnikatelského oprávnění shodné s původním rozhodnutím. Účinek nového rozhodnutí nastal ke dni 31. 12. 2010. Nové rozhodnutí bylo zrušeno na základě žaloby Nejvyššího státního zástupce ve veřejném zájmu rozsudkem Krajského soudu v Brně vydaným v soudním řízení správním vedeném pod sp. zn. 62 A 71/2014 (kasační stížnost proti zrušujícímu rozsudku byla zamítnuta rozsudkem Nejvyššího správního soudu sp. zn. 9 As 146/2016 a ústavní stížnost proti rozsudku Nejvyššího správního soudu byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2082/2017). Dle žalobkyně došlo ke zrušení licencí se zpětnými účinky (s účinky ex tunc) – ve smyslu následujících závěrů vyjádřených Ústavním soudem v nálezu sp. zn. I. ÚS 946/16 ze dne 30. 5. 2018: *Třetí skupinu pak představuje nezákonnost způsobená především či výlučně ze strany oprávněného ze správního rozhodnutí. Půjde zejména o situace, v nichž oprávněný orgány veřejné moci úmyslně uvedl v omyl uvedením nepravdivých skutečností, předložením nepravdivých podkladů, případně dosáhl příznivého rozhodnutí jiným protiprávním způsobem (např. jednáním majícím znaky trestného činu). Za takové situace nemůže být dána ani dobrá víra ve správnost takového rozhodnutí, ani důvěra v jeho zákonnost a neměnnost. Pokud správní soud přistoupí ke zrušení napadeného rozhodnutí za takové situace, zpravidla nebude důvodu, proč osobu oprávněnou z tohoto rozhodnutí chránit před dopady jejího protiprávního jednání (ledaže by bylo třeba chránit práva třetích, nezúčastněných osob). Dle žalobkyně nemohla být společnost ZxxxN , s.r.o., příjemcem podpory dle zákona o POZE (dále také „podpory POZE“) ve formě výkupních cen, účastnice jako povinně vykupující nebyla povinna podporu POZE touto formou vyplácet a nebyla tudíž ani oprávněna žádat a přijmout od žalobkyně rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou (na refundaci podpory POZE). Protože k výplatě a refundaci došlo, žádala žalobkyně na účastnici vrácení přijatých plateb z titulu bezdůvodného*

obohacení. Částka 173 706 742,14 Kč představuje plnění vyplacené za období od 1. 1. 2013 do 31. 5. 2018.

5. Soud I. stupně shledal žalobou napadené rozhodnutí správního orgánu věcně správným a žalobní návrh proto dle ust. § 250i o.s.ř. zamítl.
6. Správní orgán ve výše uvedených zamítavých rozhodnutích konstatoval, že žalobkyně při úhradě předmětného rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou dle ust. § 13 odst. 2 a 4 zákona o POZE postupovala dle údajů evidovaných v systému operátora trhu (účastnice výrobci vyplatila a na žalobkyni nárokovala částku vyšší, neboť vycházela z údajů poskytnutých jí bývalým povinně vykupujícím, společností ACTHERM, spol. s r.o.; tento fakt je však pro přítomný spor nepodstatný, neboť předmětem tohoto řízení je jen nárok na vrácení skutečně poskytnutého rozdílu) a že v rozhodném období účastnice nebyla schopna žádným způsobem zjistit, že společnost ZxxxN, s.r.o., nárok na podporu POZE nemá (kasační stížnosti a ústavní stížnosti ve věci zrušení licence byl přiznán odkladný účinek).
7. Správní orgán uplatněné nároky žalobkyně posuzoval dle ust. § 451 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinný do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“), a dle ust. § 2991 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinný od 1. 1. 2014 (dále jen „o. z.“). Dělicím kritériem je zřejmě doba vzniku domnělého nároku na podporu POZE – viz ust. § 3028 odst. 3 o. z. Nárok podřaditelný pod úpravu obsaženou v o. z. správní orgán subsumoval pod ust. § 2993 o. z. Jak v případě kvalifikace dle ust. § 451 obč. zák., tak v případě kvalifikace dle ust. § 2993 o. z. dovodil, že se účastnice obohatila „nikoliv bezdůvodně“. Konstatoval, že stav, kdy účastnice přijala od žalobkyně plnění představující rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou lze považovat za obohacení účastnice, bez ohledu na to, že tyto prostředky účastnice nenabyla pro své obohacení, ale pouze pro kompenzaci již vyplaceného rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou. Uvedl však, že „nárok na vydání bezdůvodného obohacení není, pokud by se požadavek přičil dobrým mravům“. Za situace, kdy účastnice vyplácela výkupní ceny ve výši odpovídající informaci o nároku na podporu a uvedení výrobní do provozu evidované v systému na žalobkyně (resp. byl jí refundován příslušný rozdíl ve výši odpovídající informaci o nároku na podporu evidované v systému žalobkyně), nelze dospět k závěru, že by účastnice měla legitimně nést odpovědnost za vyplacení neoprávněné podpory (ve výši odpovídající údajům v systému žalobkyně). Takový výklad by vedl k tomu, že účastnice, která plnila zákonnou povinnost, by jako soukromý subjekt měla plně odpovídat za vyplacení podpory, o jejíž neoprávnělosti nemohla vědět. „Zejména ale není možné obohacení (resp. přijetí prostředků účastnicí k pokrytí rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou) považovat za bezdůvodné. Ve faktické rovině proto, že účastníci přijetí těchto prostředků nezpůsobilo zvýšení jmění, ale pouze kompenzovalo náklady, které musela vynaložit ve prospěch státem poskytované veřejné podpory ze svých vlastních výlučných prostředků.“
8. Soud I. stupně shledal ve správním řízení uplatněné požadavky žalobkyně nedůvodnými. Využil přitom následující argumentaci, která je obdobou úvah správního orgánu: Účastnice nemá v zákonném systému poskytování podpory POZE postavení svobodného subjektu práva, ale je v pozici vykonavatele – prostředníka, předává plnění od operátora k výrobcí. Účastnice po celou rozhodnou dobu byla v dobré víře, že plní „řádnému výrobcí energie“, účastníci v tomto období nezbývalo, než plnit příkazy zákona a podporu POZE formou výkupních cen vyplácet. Na straně účastnice nelze dovodit jakékoliv bezdůvodné obohacení. „Není věcí účastnice, že zákonodárce na případ nezákonné licence výrobce nepamatoval a nemůže jí to být přičteno k tíži.“ Dle soudu I. stupně proto účastnice „není nositelkou povinnosti či závazku k vrácení plnění žalobou stíženého“ a stejně tak žalobkyni „nevznikl nárok vůči účastnici na vydání tohoto plnění“, oběma účastnicím „nesvědčí věcná legitimace“.
9. Výrok o nákladech řízení vychází z ust. § 142 odst. 1 o. s. ř. Neúspěšné žalobkyni byla uložena povinnost nahradit úspěšné účastnici náklady řízení v plné výši. Přiznaná částka 17 424 Kč představuje náklady na zastoupení advokátem vypočtené dle vyhlášky č. 177/1996 Sb., tj. odměnu

za 6 úkonů právní služby (vyjádření ze dne 22. 12. 2022, vyjádření ze dne 28. 4. 2023, vyjádření ze dne 30. 5. 2023, účast na jednáních soudu I. stupně dne 30. 3. 2023, 6. 6. 2023 a 11. 6. 2023 /správně 15. 6. 2023/) po 2 100 Kč dle ust. § 7, § 9 odst. 4, písm. d) a § 11 odst. 1 vyhlášky, 6 × paušální náhradu hotových výdajů advokáta po 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21 % DPH.

10. Rozsudek napadla včasným odvoláním žalobkyně. Navrhla, aby odvolací soud rozsudek změnil tak, že žalobnímu návrhu bude v plném rozsahu vyhověno, případně aby rozsudek zrušil a věc vrátil soudu I. stupně k dalšímu řízení. Pro případ, že by odvolání nebylo shledáno důvodným žalobkyně navrhla, aby odvolací soud změnil rozhodnutí soudu I. stupně o nákladech řízení tak, že žalobkyně nebude uznána povinnou zaplatit účastníci náklady řízení (a aby obdobně bylo rozhodnuto i o nákladech odvolacího řízení). Dle žalobkyně soud I. stupně vyslovil nesprávné právní závěry, rozsudek je vadný těž proto, že soud I. stupně nepřihlédl k žalobkyní tvrzeným skutečnostem; rozsudek je nedostatečně odůvodněn a odůvodnění obsahuje vnitřní rozpornosti, což činí rozsudek nepřezkoumatelným.
11. Soud I. stupně se nijak nevypořádal s otázkou časové působnosti právních předpisů, které aplikoval, a s aplikovatelností ust. § 3000 o. z. Zároveň nesprávně právně posoudil naplnění předpokladů pro vydání bezdůvodného obohacení, důsledky údajné dobré víry účastnice na povinnost vydat neoprávněně získané plnění, systém POZE a jeho financování v souvislosti s vymáháním neoprávněně nárokované a získané POZE a otázku náhrady škody.
12. Soud I. stupně se blíže nezabýval otázkou časové působnosti zákona č. 40/1964 Sb. (obč. zák.) a zákona č. 89/2012 Sb. (o. z.) přičemž do úvahy připadá i aplikace zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník. V důsledku neposouzení časové působnosti právních předpisů pochybil při posouzení otázky povinnosti vydat bezdůvodné obohacení, když pominul fakt, že v případě vzniku povinnosti vydat bezdůvodné obohacení není vyžadováno zavinění nebo protiprávní jednání obohaceneho; obč. zák. pak na rozdíl od o. z. ani nenabízí možnost omezení nebo zproštění povinnosti k vydání bezdůvodného obohacení v plném rozsahu osoby, která je v dobré víře. Soud I. stupně pochybil, když se v rozsudku zabýval otázkou, zda účastnice postupovala v souladu se zákonem a rezignoval na provádění důkazů a zjišťování skutečností rozhodných pro správné vyhodnocení skutkového stavu. Rozhodným v této věci je zjištění, zda účastnice přijala finanční prostředky, na základě jakého právního titulu tyto prostředky přijala a na základě jakého právního titulu je v současné době drží a odmítá jejich vydání žalobkyni.
13. Případná existence dobré víry účastnice v posuzovaném případě účastnici nezbavuje povinnosti k vydání bezdůvodného obohacení. Existence dobré víry na straně účastnice by mohla mít dopad pouze na povinnost vydání užiteků z bezdůvodného obohacení podle ust. § 458 odst. 2 obč. zák. (a obdobně dle ust. § 3000 o. z.) a dle ust. § 3000 o. z. na rozsah povinnosti vydat bezdůvodné obohacení. Podle uvedeného ustanovení platí, že poctivý příjemce vydá, co nabyl, nanejvýš však v rozsahu, v jakém obohacení při uplatnění práva trvá. Soud I. stupně pochybil, pokud toto ustanovení neaplikoval. Podmínka, že při uplatnění práva na vydání bezdůvodného obohacení (žalobkyně vůči účastnici) a rozhodné bezdůvodné obohacení trvalo, je naplněna. Pokud je předmětem obohacení peněžitá částka má se za to, že nedochází k situaci, kdy by obohacení v nějaké části nadále netrvalo (žalobkyně ke své argumentaci využila doktrinální názor vyjádřený v komentáři k ust. § 3000 o. z. v publikaci: Bajura, J., Čáp, Z., Černá, S., Dolanská Bányaiová, L., Dvořák, J., Dvořák, T., Eliáš, J., Elischer, D., Fiala, J., Fiala, V., Frinta, O., Haas, K., Hajn, P., Holčápek, T. a kol. Občanský zákoník: Komentář, svazek VI /systém ASPI/. Wolters Kluwer). Sám ERÚ ve svých rozhodnutích uvádí, že účastnice disponuje vymahatelnou a penězi ocenitelnou pohledávkou vůči společnosti ZXXXS 4 s.r.o. (dříve ZxxxN s.r.o.), resp. dalším výrobcům. Pro vydání bezdůvodného obohacení jsou dány podmínky alespoň v režimu podle § 3000 o. z. (účastnice disponuje penězi ocenitelnou pohledávkou odpovídající nároku žalobkyně a obohacení tedy trvá). Zároveň platí, že i v režimu obč. zák. jsou dány podmínky k vydání bezdůvodného obohacení (touto otázkou se soud I. stupně ovšem nezabýval vůbec).

14. Soud I. stupně nesprávně vyložil systém vyplácení POZE a nesprávně, resp. nedostatečně posoudil jednotlivé vztahy mezi účastníky v mechanismu výplaty POZE. Nesprávné právní posouzení spočívá ve skutečnosti, že soud považuje za právní důvod vyplácení finančních prostředků žalobkyní účastníci především ust. § 13 a § 10 zákona o POZE; v odstavci 4. odůvodnění rozsudku pak uvádí, že smlouva o výkupu elektřiny z obnovitelných zdrojů uzavřená mezi účastnicí a výrobcem je významnou pro rozhodnutí ve věci (v dalších částech odůvodnění se ke smlouvě nevrací a není zřejmé, v čem má smlouva pro rozhodnutí význam). Smlouva a ust. § 13 zákona o POZE upravují především faktické fungování vyúčtování POZE, ale nejsou základem pro vznik nároku na POZE. Zásadní pro aktivaci ust. § 13 zákona o POZE a smlouvy o výkupu elektřiny je existence osoby oprávněné k nárokování a čerpání POZE. Touto osobou může být podle ust. § 7 odst. 3 zákona o POZE výhradně držitel licence na výrobu elektřiny, který vyrábí elektřinu z podporovaných zdrojů energie. Bez existence řádně po právu vydané licence na výrobu elektřiny, kterou by disponovala ZxxxN s.r.o. nebylo možné postupovat podle smlouvy, ani podle ust. § 10 a § 13 zákona o POZE. Podle ust. § 10 odst. 2 zákona o POZE účastnice jako povinně vykupující obchodník má povinnost vykupovat elektřinu z obnovitelných zdrojů, na kterou se vztahuje podpora elektřiny. Soud I. stupně v rozsudku zřejmě uznává předpoklad, že výrobce neměl nárok na POZE v relevantním období. Jediným možným výkladem ust. § 10 odst. 2 zákona o POZE tedy je, že ani účastnice neměla povinnost vykoupit výrobcem vyrobenou elektřinu. Soud I. stupně tedy rozhodl o zamítnutí nároku účasti žalobkyně, aniž by § 10 odst. 2 zákona o POZE aplikoval.
15. Soud I. stupně se nezabýval skutečností, že účastnice disponuje vymahatelnou a penězi ocenitelnou pohledávkou vůči výrobcí, což vyplývá ze závěrů rozhodnutí ERÚ, které soud I. stupně pravděpodobně přebírá. V tomto smyslu se tedy majetek účastnice zvýšil, a to na úkor žalobkyně, jelikož žalobkyně vyplatila účastnici finanční prostředky odpovídající předmětnému rozdílu a účastnici je přiznána možnost tyto prostředky vymáhat.
16. Nesprávné právní posouzení spočívá také v tom, že soud I. stupně nesprávně posoudil důvod, na jehož základě dochází ke vzniku nároku na POZE, a tedy k iniciaci systému výplaty POZE, resp. se touto otázkou nijak nezabýval. Tímto důvodem je zákonná a po právu udělená licence, bez níž nelze nárokovat a čerpat POZE. V důsledku toho soud I. stupně nesprávně aplikoval ust. § 451 obč. zák., resp. § 2991 o. z., kdy ustanovení nevyčerpal v tom smyslu, že se vůbec nezabýval otázkou, zda mohlo či nemohlo dojít k bezdůvodnému obohacení plněním z právního důvodu, který odpadl (nezákonně získaná licence, která byla zrušena s účinky ex tunc). Pokud by soud I. stupně došel k závěru, že se v přítomné věci nejedná o bezdůvodné obohacení z důvodu, který odpadl, měl dojít k závěru, že se jedná o bezdůvodné obohacení plněním bez právního důvodu, jelikož právní důvod již od samého počátku dán nebyl.
17. Soud I. stupně při svém rozhodování také pominul několikrát žalobkyní zmiňovanou vnitřní rozpornost rozhodovací praxe ERÚ, která ve svém důsledku zabraňuje komukoliv efektivně vymoci prostředky odpovídající nesprávně nárokováné a získané POZE. Žalobkyně je aktivně věcně legitimovaným subjektem k vymáhání POZE i v případě výplaty formou výkupních cen. V obdobných případech, kdy je POZE vyplácena formou tzv. zelených bonusů zastává ERÚ názor o aktivní věcné legitimaci na straně žalobkyně a nárok z neoprávněně nárokováné POZE získané ze strany konkrétního výrobce žalobkyni přiznává, tyto prostředky se pak stávají opět majetkem a příjmem žalobkyně dle ust. § 28 odst. 11 zákona o POZE. ERÚ však posuzuje otázku aktivní věcné legitimace žalobkyně zcela nekonzistentně, čímž vnáší do věci s obdobným předmětem zmatek, na což žalobkyně opakovaně upozorňovala.
18. K tvrzení soudu I. stupně, že účastnice není svobodným subjektem práva a v systému POZE plní pouhou roli vykonavatele, které je odůvodněno konstatováním, že trh s elektřinou je státem regulovaný trh, žalobkyně podotkla, že samotný pojem státem regulovaného trhu pokládá za neurčitý a soudem nevysvětlený, že jistá míra regulace trhu státem postihuje naprosto všechny hospodářské činnosti a že se soud nijak nezabývá vysvětlením svých úvah, kde je pomyslná mez svobodně jednajících subjektů a kdy tyto subjekty ztrácí možnost projevu vlastní vůle. Podle

ustálené rozhodovací praxe má systém vyplácení POZE soukromoprávní základ a vztahy mezi účastníky trhu s elektřinou jsou soukromoprávní povahy (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 6. 2020 sp. zn. 32 Cdo 1264/2019, rozhodnutí zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb., rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 15. 1. 2019 sp. zn. Konf 45/2017). Vztahy mezi jednotlivými subjekty systému POZE jsou soukromoprávní, platí v nich nadále základní principy soukromého práva, především smluvní volnost a možnost předcházet preventivně škodě či jinému zásahu do vlastnictví.

19. Otázka možné náhrady škody byla soudem I. stupně posouzena nedostatečně a nesprávně. Soud I. stupně pouze stručně uvádí, že účastnice neporušila své zákonné a smluvní povinnosti ve vztahu k vyplácení POZE výrobcí. ERÚ přitom vytváří ve svých rozhodnutích ustálený právní názor spočívající v možném vzniku škody na straně žalobkyně pasivitou povinně vykupujících obchodníků, tedy i účastnice, při vymáhání neoprávněně nárokováná a získané POZE. ERÚ je toho názoru, že žalovaná mohla způsobit žalobkyni škodu svým pasivním přístupem, když svou pohledávku vůči výrobcům elektřiny z obnovitelných zdrojů energie (včetně společnosti ZXXXS 4 s.r.o.) neuplatňuje, přičemž tento postup může být rozporný s povinností péče řádného hospodáře. Viz aktuální rozhodnutí Rady ERÚ ze dne 18. 7. 2023 č. j. 00343-25/2022 – ERÚ. Otázka aktivní věcné legitimace k vymáhání neoprávněně nárokováné a získané podpory POZE přímo po výrobcí je otázkou zásadní pro přítomné řízení. V případě existence takového nároku na straně účastnice by byl rozsudek soudu I. stupně neudržitelný. Nepřezkoumatelnost rozsudku spočívá i v tom, že pokud by byla otázka bezdůvodné obohacení vyčerpána, byla otázka náhrady škody nedostatečně posouzena.
20. Dle žalobkyně soud I. stupně z provedených důkazů (které byly ostatně označeny i po výzvě soudu) učinil nesprávná skutková zjištění, resp. neúplná skutková zjištění. Žalobkyně označila důkazy k prokázání výše nároku a pohybu majetku mezi účastnicemi řízení, důkazy také prokazují tvrzení, že peněžní prostředky hrazené žalobkyní žalované účastnici tato přijala až po vyplácení POZE výrobcí. Účastnice se tedy fakticky obohatila, jelikož POZE výrobcí neoprávněně vyplatila, následně požadovala uhrazení částky rozdílu svou výší odpovídající vyplácené POZE po žalobkyni. Následně pak mohla po výrobcí požadovat a vymáhat vrácení neoprávněně nárokováné a získané podpory POZE, to však účastnice ze svého svobodného obchodního rozhodnutí neučinila a toto rozhodnutí musí jít k její tíži. Účastnice měla postupovat s péčí řádného hospodáře a plnit svoji obecnou prevenční povinnost.
21. Dle žalobkyně pak soud I. stupně (v případě, že hodlal žalobu zamítnout) chybně nevyužil ust. § 150 o. s. ř. Dle žalobkyně je tu důvod zvláštního zřetele hodný, pro který by bylo na místě nepřiznat úspěšné účastnici proti žalobkyni právo na náhradu nákladů řízení. Jde o nekonzistentní a vzájemně si odporující rozhodovací praxi ERÚ v posuzování aktivní a pasivní věcné legitimace ve sporech o vrácení neoprávněně čerpané podpory POZE. Tato praxe ERÚ fakticky donutila žalobkyni k uplatnění žaloby v této věci. Účastnice je pak akciovou společností s majetkovou účastí státu, jejíž obraty a finanční zázemí jsou natolik rozsáhlé, že se v její majetkové sféře rozhodnutí soudu dle ust. § 150 o. s. ř. nijak zásadně neprojeví.
22. Žalobkyně nadto podotkla, že soud I. stupně chybně dle vyhlášky č. 177/1996 Sb. přiznal účastnici náhradu odměny advokáta za úkon právní služby - jednání před soudem dne 11. 6. 2023 (správně dne 15. 6. 2023) v plné výši, i když jde o úkon honorovaný poloviční sazbou dle ust. § 11 odst. 2, písm f) vyhlášky (při jednání dne 15. 6. 2023 byl pouze vyhlášen rozsudek).
23. Při jednání odvolacího soudu žalobkyně v reakci na právní názory vyjádřené odvolacím soudem ve skutkově a právně obdobném sporu vedeném mezi účastnicemi (viz rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18. 1. 2024 sp. zn. 15 Co 213/2023) uvedla následující: V posuzovaném případě nemá místo analogická aplikace ust. § 3001 odst. 1 věta druhá o. z. Není zde žádná mezera v právu, kterou by bylo třeba vyplnit analogií legis, protože standardní využití ust. § 451 obč. zák. a ust. § 2993 o. z. neodporuje obecným představám spravedlnosti. Žalobkyně znovu zdůraznila, že

účastnice drží pohledávku vůči výrobci. Podmínky ust. § 3001 odst. 1 věta druhá o. z. pak nemohou být naplněny i proto, že účastnice nekonala při účasti na systému výplaty POZE bezúplatně, za svoji činnost byla a je odměňována, jak plyne z ust. § 13 odst. 2 zákona o POZE. Žalobkyně dále zopakovala, že uplatněný nárok je třeba posoudit i z titulu odpovědnosti za škodu. Stav, kdy účastnice neuplatnila pohledávku na vrácení neprávem vyplaceného POZE proti výrobci, žalobkyně hodnotí jako porušení povinnosti péče řádného hospodáře ve smyslu ust. § 2900 a 2901 o. z. a z porušení této povinnosti plyne odpovědnost účastnice za škodu dle ust. § 2910 o. z.

24. Účastnice navrhla potvrzení napadeného rozsudku jako věcně správného.
25. K odvolací argumentaci uvedla následující: Z odůvodnění rozsudku plyne, že za klíčový je třeba považovat závěr o neexistenci věcné legitimace na straně účastníků řízení (pasivní na straně žalované a aktivní na straně žalobkyně). Ust. § 3000 o. z. by mohlo být na věc aplikováno pouze v případě, že by na straně účastnice skutečně bezdůvodnému obohacení došlo, což neodpovídá závěrům napadeného rozsudku. Vadou rozsudku tudíž není, že se blíže nezabývá aplikovatelností ust. § 3000 o. z. a časovou působností tohoto ustanovení.
26. Pokud žalobkyně v odvolání uvádí, že jednala-li účastnice v dobré víře a byla-li z její strany podpora výrobci hrazena podle zákona, tedy nikoliv protiprávně, že to nic nemění na závěru o povinnosti účastnice vydat bezdůvodné obohacení žalobkyni, je to nepodstatné, neboť účastnice kromě toho, že jednala v dobré víře a v souladu se zákonem, přičemž při hrazení výkupní ceny výrobci vycházela z údajů evidovaných žalobkyni v jejím systému, nezískala v důsledku inkasa předmětného rozdílu žádné bezdůvodné obohacení (a už vůbec ne na úkor žalobkyně). K tomu správně dospěl soud I. stupně (viz odstavec 9. odůvodnění rozsudku). Žalovaná částka představovala pouze kompenzaci již skutečně vynaložených nákladů na povinný výkup. V žádném případě nelze hovořit o navýšení majetku v souvislosti s inkasem rozdílu v cenách dle ust. § 13 odst. 2 zákona o POZE, neboť povinný výkup je pro povinně vykupujícího ekonomicky neutrální (povinně vykupující vystupuje jako prostředník).
27. Žalobkyni nelze v případě vyplacení neoprávněně čerpané podpory považovat za ochuzenou, neboť vícenáklady jí vzniklé v souvislosti s hrazením podpory jí byly v plném rozsahu kompenzovány prostřednictvím příspěvku na POZE a prostřednictvím dotace ze státního rozpočtu. Dle ust. § 28 odst. 2 zákona o POZE má operátor trhu (žalobkyně) právo na úhradu nákladů na podporu elektřiny.
28. Při posuzování aktivní legitimaci klíčové, kdo fakticky nese náklady na podporu, žalobkyně takovou osobou není. Náklady na podporu fakticky nese poskytovatel podpory, jímž je Česká republika. Jak plyne z rozhodnutí Komise ve věci slučitelnosti podpory elektřiny z obnovitelných zdrojů, které se týká zdrojů uvedených do provozu od 1. 1. 2006 do 31. 12. 2012, vydaného dne 28. 11. 2016 a nazvaného *State Aid SA.40171 (2015/NN) Czech republic Promotor of electricity production from renewable energy sources* finanční prostředky pocházející z povinných příspěvků uložených právními předpisy členského státu, které jsou spravované a rozdělovány v souladu s těmito právními předpisy, lze považovat za státní prostředky ve smyslu čl. 107 odst. 1 SFEU, i když jsou spravovány subjekty, které jsou od veřejné moci oddělené. Proto i tu část nákladů na podporu financovanou prostřednictvím příspěvku na POZE je třeba považovat za náklad nesený Českou republikou. Účastnice zopakovala, že žalobkyně i účastnice podle zákona o POZE plní funkci pouhého mezičlánu (prostředníka) mezi osobou, která náklady na podporu fakticky nese (Česká republika) a osobou, která je faktickým beneficentem (příjemcem) podpory (výrobce elektřiny z obnovitelných zdrojů).
29. Právním důvodem k uhrazení rozdílu dle ust. § 13 odst. 2 zákona o POZE byl zákon, nikoliv licence na výrobu elektřiny; k odpadnutí právního důvodu plnění uvedeného rozdílu nikdy nedošlo a předmětné plnění nelze považovat za plnění poskytnuté bez právního důvodu. Právo účastnice účtovat rozdíl vzniklo zaplacením výkupní ceny výrobci elektřiny z obnovitelných zdrojů, a to v rozsahu naměřených nebo vypočtených hodnot podle § 11a zákona o POZE evidovaných

operátorem trhu. Zákon o POZE nevztahuje okamžik vzniku nároku na úhradu rozdílu na žádnou jinou skutečnost, než na vyplacení výkupní ceny výrobcí. Dodatečné zjištění nezákonnosti licence na výrobu elektřiny a její zrušení se tak žádným způsobem nedotýká oprávněnosti plnění rozdílu provedeného dle zákona o POZE žalobkyní ve prospěch účastnice. Protiprávní stav (nezákonnost licence na výrobu elektřiny a případné neoprávněné čerpání podpory POZE výrobcem) nelze přičítat k tíži účastnice; tento stav byl vyvolán osobami odlišnými od účastnice. I z nálezu Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2018 sp. zn. I ÚS 946/16 plyne, že důsledky vydání nezákonných rozhodnutí (zde nezákonné licence na výrobu elektřiny) se nemohou dotknout práv třetích, nezúčastněných osob.

30. Pokud soud I. stupně nedospěl k závěru, že by žalobkyně mohla mít vůči účastnici nárok na zaplacení požadované částky z jiného právního titulu, např. jako náhradu škody, nelze mu vytýkat, že takový nárok nepřiznal. Není ostatně zřejmé, z čeho by měla být dovozována povinnost účastnice k náhradě škody, když žalobkyně ani netvrdila, že by účastnice nějakou právní povinnost, která by byla příčinou vzniku škody na straně žalobkyně porušila. Škoda pak žalobkyni vzniknout nemohla, neboť náklady na hrazení podpory jí byly v plném rozsahu kompenzovány.
31. V dané věci přichází v úvahu jediné uplatnění nároku na náhradu škody ze strany státu, a to přímo vůči výrobcí. Případný nárok z bezdůvodného obohacení je v souladu s konstantní judikaturou i názory odborné veřejnosti toliko subsidiární ve vztahu k nároku na náhradu škody (viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2008 sp. zn. 29 Cdo 2225/2008, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2014 sp. zn. 28 Cdo 3181/2013). Lze-li dovodit splnění podmínek pro vznik nároku na náhradu škody, je třeba upřednostnit tento nárok před nárokem z titulu bezdůvodného obohacení. Na jednání výrobců elektřiny z obnovitelných zdrojů je dle názoru účastnice třeba aplikovat obecnou odpovědnost za škodu dle ust. § 2910 o. z. Pokud v příčinné souvislosti s jejich zaviněným protiprávním jednáním byla způsobena škoda České republice neoprávněným čerpáním podpory POZE, k náhradě škody jsou povinni právě tito výrobci a k jejímu vymáhání je aktivně legitimována Česká republika, jejíž majetek se v konečném důsledku protiprávním jednáním snížil. Zcela liché jsou úvahy o existenci pohledávky účastnice proti výrobcí a o nečinnosti účastnice při jejím vymáhání; není vůbec zřejmé, z jakého titulu by účastnice tuto pohledávku vymáhala, když na straně výrobce nelze o bezdůvodném obohacení na úkor účastnice hovořit, protože účastnici byl ze strany žalobkyně kompenzován rozdíl mezi výkupní cenou uhrazenou výrobcí a hodinovou cenou a nevznikla jí tudíž žádná újma.
32. O úmyslu zákonodárce, aby byla neoprávněně čerpaná podpora vymáhána státem, svědčí i novelizované ust. § 51 odst. 1 zákona o POZE ve znění účinném od 1. 1. 2022, podle něhož získala Státní energetická inspekce legitimaci k vymáhání neoprávněně čerpané podpory přímo vůči výrobcí. Pravomoc dopadá i na vymáhání neoprávněně čerpané podpory vůči výrobcí v této věci, neboť Státní energetická inspekce může neoprávněně čerpanou podporu vymáhat až 10 let zpětně.
33. K námitce, že nebyly provedeny důkazy navržené žalobkyní, účastnice podotkla, že v řízení dle části páté o. s. ř. soud může vzít za svá skutková zjištění správního orgánu a že v posuzované věci jde o právní posouzení, nikoliv o spor skutkový. Vývody žalobkyně o nesprávných skutkových závěrech soudu I. stupně jsou spíše polemikou s právním posouzením věci. Je zjevné, že ani další provádění důkazů k prokázání finančních pohybů mezi žalobkyní a účastnicí by nemohlo ovlivnit výsledek právního posouzení soudu I. stupně, schéma hrazení POZE a jeho financování ostatně není mezi stranami sporné.
34. Zmiňuje-li žalobkyně, že se soud I. stupně nevypořádal s existencí vymahatelné pohledávky za výrobcem, pak účastnice uvedla, že taková pohledávka nemá souvislost s projednávanou věcí a není způsobilá jí jakkoliv ovlivnit (účastnice tím míní pohledávku za ZXXXS 4, s.r.o., přisouzenou jí rozhodnutím ERÚ ze dne 13. 7. 2020 č. j. 05536-17/2019 – ERU ve spojení s rozhodnutím Rady ERÚ ze dne 8. 6. 2021 č. j. 05536-27/2019 – ERU; jde o nárok na vrácení rozdílu výkupních cen za období od 1. 1. 2013 do 31. 7. 2014, a to rozdílu mezi skutečně uhrazenými výkupními cenami

vypočtenými tak, jako by šlo o zdroj uvedený do provozu v roce 2010, a výkupními cenami kompenzovanými ze strany operátora trhu/žalobkyně vypočtenými tak, jako by šlo o zdroj uvedený do provozu v roce 2011). ERÚ přisouzené plnění nebylo ze strany operátora trhu účastníci jako povinně vykupující nikdy kompenzováno, ve vztahu k této vyplacené části výkupní ceny tedy nepřichází v úvahu jiný aktivně legitimovaný subjekt než povinně vykupující.

35. Dle účastnice pak nejsou splněny podmínky pro aplikaci ust. § 150 o. s. ř. Účastnice soudní řízení nezažila, byla nucena se proti podané žalobě bránit, hradit náklady právního zastoupení. Žalobkyně pak nese plnou odpovědnost za zahájení řízení a negativní důsledky spojené s jeho výsledkem. Pokud žalobkyně odkazuje na nejednotnou rozhodovací praxi ERÚ, nezabývá se nijak otázkou, z jakého důvodu má být spravedlivé, aby účastnice nesla náklady tohoto soudního řízení.
36. Odvolací soud dle ust. § 212 a § 212a o. s. ř. přezkoumal rozsudek soudu I. stupně včetně řízení, které vydání rozsudku předcházelo, a došel k závěru, že odvolání důvodné není.
37. Předně je třeba říci, že odvolací soud neshledal důvod pro zrušení napadeného rozsudku dle ust. § 219a odst. 1, písm. b) o. s. ř. pro nepřezkoumatelnost, danou nedostatkem důvodů. Z odůvodnění rozsudku jsou stěžejní důvody rozhodnutí soudu I. stupně ještě seznatelné, přičemž způsob odůvodnění odvolatele nebrání proti rozhodnutí věcně argumentovat (k měřítkům přezkoumatelnosti rozhodnutí soudů nižších stupňů viz např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2013 sp. zn. 29 Cdo 2543/2011 uveřejněný pod č. 100/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).
38. Dále je třeba podotknout, že soud I. stupně se správně nezabýval otázkou, zda je řízení před ERÚ zatíženo jakoukoliv procesní vadou (dle žalobkyně v řízení figurovali podjatí členové rozkladové komise Rady ERÚ a Rada o námitce podjatosti rozhodla až v meritorním rozhodnutí, čímž žalobkyni zkrátila v procesních právech – žalobkyně se nemohla proti rozhodnutí, jímž nebylo vyhověno její námitce podjatosti, včas bránit opravným prostředkem). Řízení dle části páté o. s. ř. slouží k přezkumu meritorních rozhodnutí správního orgánu v plné jurisdikci, soud v občanském soudním řízení nepřezkoumává zákonnost postupu správního orgánu, který vyústil ve vydání meritorního rozhodnutí, nýbrž tutéž věc, kterou správní orgán projednal, projednává znovu. K přezkumu nemeritorních rozhodnutí vydaných správními orgány v řízení o věci soukromého práva (procesních rozhodnutí) ostatně soud rozhodující dle části páté o. s. ř. příslušný není, jak bylo opakovaně konstatováno zvláštním senátem zřízeným podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů (viz např. usnesení sp. zn. Konf 22/2006, Konf 9/2016 a Konf 50/2018). K přezkumu takových nemeritorních rozhodnutí jsou příslušné soudy ve správním soudnictví.
39. Soud I. stupně před novým rozhodnutím o žalobou uplatněných nárocích učinil toliko kusá skutková zjištění. Pro rozhodnutí ve věci však postačí samotná žalobní tvrzení spolu s dále uvedeným skutkovým závěrem správního orgánu, z něhož lze dle ust. § 250e odst. 2 o. s. ř. vycházet a o jehož správnosti mezi účastnicemi není sporu. Jde o skutečnost, že účastnice při výplatě podpory POZE (formou výkupních cen) společnosti ZxxxN – s.r.o. v rozhodném období vycházela z evidence příjemce podpory v systému operátora trhu (žalobkyně), z čehož plyne, že v rozhodném období neměla relevantní informaci o nezákonnosti licence udělené k výrobě elektřiny uvedenému výrobcí.
40. Právní úvahy, o něž soud I. stupně opřel své zamítavé rozhodnutí, je odvolací soud nucen dále uvedeným způsobem korigovat a doplnit.
41. Podle ust. § 10 odst. 2 zákona o POZE povinně vykupující je povinen vykupovat elektřinu z obnovitelných zdrojů, na kterou se vztahuje podpora elektřiny, vyrobenou ve výrobně elektřiny nacházející se na jeho vymezeném území za podmínek podle § 11 a 12. Povinně vykupující nese odpovědnost za odchylku v předávacím místě výroby elektřiny podle jiného právního předpisu.

42. Podle ust. § 13 odst. 2 zákona o POZE povinně vykupující účtuje operátorovi trhu rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a cenu za svoji činnost podle množství povinně vykupované elektřiny z jednotlivých druhů obnovitelných zdrojů evidovaných operátorem trhu podle § 10 odst. 3 a operátor trhu je povinen hradit rozdíl mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a cenu za činnost povinně vykupujícího.
43. Podle ust. § 13 odst. 4 zákona o POZE právo účtovat podle odstavce 2 vzniká zaplacením výkupní ceny výrobcí elektřiny z obnovitelných zdrojů, a to v rozsahu naměřených nebo vypočtených hodnot podle § 11a evidovaných operátorem trhu.
44. Odvolací soud při právním posouzení žalobkyní tvrzených nároků na vydání bezdůvodného obohacení vychází ze soukromoprávní povahy těchto nároků. Proto je na místě řešit jen splnění předpokladů vzniku povinnosti účastnice vrátit přijaté finanční plnění dle soukromoprávních předpisů, které tvrzený soukromoprávní nárok upravují. V posuzovaném řízení je nadbytečné zabývat se tím, zda existoval či existuje účinný veřejnoprávní mechanismus k vymáhání tvrzené neoprávněně čerpané podpory POZE proti ZxxxN – s.r.o., ať podle zákona o POZE (konkrétně dle ust. § 51 tohoto zákona ve znění účinném přede dnem 1. 1. 2022 a ve znění účinném po tomto datu), tak podle zákona č. 215/2004 Sb. Takové posouzení soudu rozhodujícím v občanském soudním řízení nepřísluší, k tomu jsou věcně příslušné toliko správní soudy rozhodující v řízení dle soudního řádu správního. Podstatné je jen to, že ani zákon o POZE a ani zákon č. 215/2004 Sb. (případně jiný zákon) nevylučují v soukromoprávních vztazích, jejichž obsahem je poskytování podpory POZE či participace účastnice na poskytování podpory POZE, uplatnění soukromoprávního institutu bezdůvodného obohacení.
45. Otázku povahy vztahu mezi žalobkyní a účastnicí vyřešil Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 29. 6. 2021 sp. zn. 23 Cdo 2670/2019 (ústavní stížnost proti tomuto rozsudku byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 17. 5. 2022 sp. zn. I. ÚS 2791/21). Nejvyšší soud konstatoval, že vztah vznikl přímo ze zákona a jde o vztah soukromoprávní. Byť je poskytování podpory výsledkem státní ingerence subvenční povahy, tak se v rámci vztahu mezi žalobkyní a účastnicí (při účtování a hrazení rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou a ceny za činnost povinně vykupujícího dle ust. § 13 odst. 2 a 4 zákona o POZE) nejedná o přímé poskytování dotace z veřejných prostředků povinně vykupujícímu. Předmětný vztah je vztahem subjektů soukromého práva, jejichž postavení ve vztahu je rovné, ani jeden z účastníků tohoto vztahu nemůže svým jednostranným úkonem či rozhodnutím založit povinnost druhého účastníka a v rámci tohoto vztahu nemůže autoritativně vynucovat splnění povinností druhého subjektu. Uvedený rozsudek Nejvyššího soudu pak řeší další klíčovou otázku podstatnou pro právní posouzení této věci následovně: *Co se pak týče samotného rozsahu povinnosti účastnice (v přítomném řízení žalobkyně – operátora trhu) v předmětném ustanovení, lze přitakat názoru správního orgánu, podle nějž operátor trhu není povinen hradit povinně vykupujícímu rozdíl mezi jakoukoliv výší podpory ve formě výkupních cen a hodinovou cenou, ale rozdíl mezi výkupní cenou ve výši, v jaké má výrobce na výkupní cenu nárok, a hodinovou cenou.* Z této citace plyne, že povinnost operátora trhu hradit rozdíl v cenách dle § 13 odst. 2 zákona o POZE nevzniká v rozsahu toho, co skutečně plnil povinně vykupující na příspěvku POZE výrobcí (byť podle údajů v systému operátora trhu), jak argumentuje účastnice, ale vzniká jen v rozsahu, v jakém má skutečně výrobce na podporu POZE dle zákona o POZE nárok.
46. Na požadavek na vrácení plnění (rozdílu mezi výkupní cenou a hodinovou cenou) poskytnutého žalobkyní účastnici jako refundace příspěvku POZE uhrazeného za období od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013 je na místě aplikovat ust. § 451 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, účinný do 31. 12. 2013 (dále jen „obč. zák.“) - viz přechodné ustanovení v ust. § 3028 odst. 3 o. z. Na požadavek na vrácení plnění poskytnutého jako refundace příspěvku POZE vyplaceného výrobcům za období od 1. 1. 2014 je na místě aplikovat ust. § 2991 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník („o.z.“).

47. V poměrech, které se spravují zákonem č. 89/2012 Sb., je aplikovatelné ust. § 2993 věta první o. z., podle kterého plnila-li strana, aniž tu byl platný závazek, má právo na vrácení toho, co plnila. Při plnění na závazek (zdánlivý, neplatný nebo zrušený), takový závazek významně ovlivňuje předpoklady a podobu nároku z bezdůvodného obohacení. Strana, která plnila na závazek, má právo na vrácení toho, co plnila vůči druhé straně závazku, tj. vůči (zdánlivému, původnímu) věřiteli; věřitelovo obohacení spočívá již v tom, že mu bylo plněno v souladu se závazkem, a je nerozhodné, zda se bezprostředně rozmnožil majetek jeho nebo jiné osoby. Ochuzeným pak je dlužník závazku, a to i pokud závazek plnil prostřednictvím třetí osoby. Otázka, zda určité plnění lze přičíst určitému závazku (tedy zda se uplatní režim § 2993) je podstatná z hlediska aktivní a pasivní legitimace. Je-li plnění přičteno určitému závazku, pak aktivně legitimovaný z nároku je věřitel a pasivně legitimovaný dlužník (viz Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část /§ 2055-3014/, 1. vydání, C.H. Beck, 2014 strana 1973-1978). V poměrech, které se spravují zákonem č. 89/2012 Sb. tedy zásadně platí, že k vymáhání tvrzeného bezdůvodného obohacení vzniklého plněním závazku založeného zákonem, který se po splnění ukázal od počátku neexistentní (odpadl), je legitimována žalobkyně (dlužnice ze závazku) a pasivně legitimovanou je účastnice (věřitelka ze závazku). Potud odvolací soud s argumentací žalobkyně souhlasí.
48. Při posuzování, zda mezi žalobkyní a účastnicí skutečně může existovat tvrzený vztah z bezdůvodného obohacení, však odvolací soud – stejně jako soud I. stupně a správní orgán – nemůže přehlédnout (a musí tudíž zohlednit) zvláštní skutkovou okolnost, která plyne z právní úpravy způsobu výplaty podpory dle zákona o POZE formou výkupních cen. Dle této úpravy, která je pro účastnici povinná, účastnice (ze svého) vyplatí podporu POZE výrobcí elektřiny z obnovitelných zdrojů a poté je jí uhrazený příspěvek POZE zcela refundován operátorem trhu (žalobkyní), který je administrátorem podpory (shromažďuje prostředky pro podporu POZE a podporu vyplácí; při podpoře formou výkupních cen však k výplatě využívá prostředníka – povinně vykupujícího). Povinná participace na výplatě příspěvku POZE je (podle zákona) pro povinně vykupujícího majetkově neutrální. Z ekonomického pohledu jde o totožnou situaci, jako kdyby příspěvek POZE nejprve předal operátor trhu povinně vykupujícímu a povinně vykupující následně plnění předal výrobcí.
49. Dle názoru odvolacího soudu je třeba shora vymezenou specifickou skutkovou okolnost, plynoucí z pro účastnici povinné zákonné úpravy, analogicky (§ 10 odst. 1 o. z.) posoudit dle ust. § 3001 odst. 1, věta druhá o. z., podle které *získal-li poctivý příjemce předmět bezdůvodného obohacení bezúplatně, nemá vůči němu ochuzený právo na náhradu; může ji však požadovat po osobě, která předmět od obohaceného nabyla a nebyla v dobré víře*. Ustanovení § 3001 (a rovněž ust. § 3000) o. z. vychází z principu, že poctivý příjemce je chráněn před tím, aby skončil v majetkovém minusu (viz výše v odstavci 48. zmíněný komentář k občanskému zákoníku). V posuzovaném případě je evidentní, že účastnice, která byla poctivým příjemcem předmětného plnění, která přijetím plnění nezískala žádný majetkový prospěch a která svoji účast v (podle tvrzení žalobkyně dodatečně odpadlém) právním poměru nemohla odmítnout, neboť jí tuto účast ukládal zákon, by bezvýjimečnou aplikací ust. § 2993 o. z. skončila v majetkovém minusu. Na skutkové okolnosti přítomné v této věci pak zákon při úpravě povinnosti vydat bezdůvodné obohacení výslovně nepamatoval, ačkoliv tu bezvýjimečná aplikace ust. § 2993 o. z. zjevně odporuje obecným představám o spravedlnosti. Jeví se tedy racionálním využít zákonné ustanovení, které se týká právního případu co do obsahu a účelu posuzovanému právnímu případu nejbližšího, tj. ust. § 3001 odst. 1, věta druhá o. z. Přes obrácený časový sled jde v posuzovaném případě ekonomicky stále o situaci, kdy tatáž podpora POZE poskytovaná z prostředků spravovaných operátorem trhu přechází prostřednictvím povinně vykupujícího do majetku výrobce a pro povinně vykupujícího jsou oba majetkové přey, na nichž povinně participuje, finančně zcela neutrální. Nutno podotknout, že uvedená finanční neutralita není nijak narušena tím, že povinně vykupující je za svoji participaci na systému podpory finančně odměňován. Není žádného rozumného důvodu neposkytnout účastnici stejnou ochranu, která

přísluší jakémukoliv jinému poctivému příjemci bezdůvodného obohacení, který předmět bezdůvodného obohacení bezúplatně (dobrovolně) zcizil.

50. Shora vymezená specifická skutková okolnost (viz odstavec 48. výše) brání dle názoru odvolacího soudu v posuzovaném případě užít doktrinální názor, který prosazuje žalobkyně, tj. že předmět bezdůvodného obohacení představovaný penězi jako univerzálním prostředkem směny a měřítkem majetkové hodnoty je vždy naturálně restituovatelný, z čehož plyne, že u bezdůvodného obohacení založeného přem peněz nepřichází v úvahu snížení restituční povinnosti podle ust. § 3000 o. z. (a zřejmě ani dle ust. § 3001 o. z.). Žalobkyní užitý doktrinální názor (viz odstavec 13. výše) ostatně není kategorický, je vysloven pro standardní soukromoprávní vztahy a s jistotou lze říci, že při jeho formulaci autoři nepamatovali na předmětný soukromoprávní vztah, který je „výsledkem státní ingerence subvenční povahy“.
51. Pokud tedy zrušením licencí společnosti ZxxxN – s.r.o. (dnes ZXXXS 4, s.r.o.) s účinky ex tunc (ve smyslu závěrů vyjádřených Ústavním soudem v nálezu sp. zn. I. ÚS 946/16 ze dne 30. 5. 2018 – viz odstavec 4. výše) skutečně odpadl zákonný důvod pro výplatu podpory POZE za období od 1. 1. 2014 do 31. 5. 2018, čímž odpadl i právní důvod pro výplatu refundace dle ust. § 13 odst. 2 a 4 zákona o POZE ze strany žalobkyně účastníci, není účastnice v souladu s ust. § 3001 odst. 1, věta druhá o. z., které se použije ve spojení s § 10 odst. 1 o. z., povinna žalobkyni bezdůvodné obohacení vydat.
52. V poměrech, které se spravují zákonem č. 40/1964 Sb., je třeba aplikovat ust. § 451 odst. 1 a 2 obč. zák. Obdobu ustanovení § 2993 o. z. obsahovalo ust. § 457 obč. zák., podle kterého je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal. Ustanovení § 457 obč. zák. však v posuzovaném případě využitelné není, neboť požadované bezdůvodné obohacení bylo poskytnuto na základě soukromoprávního vztahu založeného zákonem, nikoliv smlouvou. Platí tedy ust. § 451 odst. 1 a 2 obč. zák., podle kterého kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat a bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný plněním z nepoctivých zdrojů. Současně platí i obecné pravidlo, že obohacení ve smyslu uvedeného ustanovení je dáno rozmnožením majetku obohaceného (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 3281/2012) nebo tím, že nedošlo k úbytku, který by za běžných okolností majetek obohaceného postihl (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 1036/2012). Systém výplaty podpory POZE formou výkupních cen, který má být (podle zákona) pro povinné vykupujícího majetkově neutrální, znamená, že účastnice přijetím rozdílu dle ust. § 13 odst. 4 zákona o POZE od žalobkyně nezískala žádné obohacení, a již proto jí podle úpravy účinné do 31. 12. 2013 nemohla vzniknout povinnost tvrzené bezdůvodné obohacení vydat žalobkyni.
53. Ze shora uvedených důvodů odvolací soud pokládá napadená zamítavá rozhodnutí ERÚ a Rady ERÚ za věcně správná, a proto potvrdil rozsudek soudu I. stupně, jímž byla žaloba směřující k nahrazení těchto rozhodnutí, jako věcně správný (§ 219 o. s. ř.).
54. Odvolací soud dodává, že soud I. stupně nijak nepochybil, pokud žalobou uplatněné nároky neposuzoval z pohledu odpovědnosti za škodu. Podle ust. § 250b odst. 3 o. s. ř. platí, že návrh, o němž rozhodl správní orgán, nesmí být v průběhu řízení před soudem (dle částí páté o. s. ř.) změněn. V řízení před správním orgánem pak nebyla žalobkyní uvedena žádná skutková tvrzení, pro která by v řízení uplatněný nárok (směřující k „vrácení“ plnění neprávem hrazeného dle ust. § 13 odst. 2 a 4 zákona o POZE) bylo možné podřadit pod jakékoliv ustanovení, z něhož plyne odpovědnost účastnice vůči žalobkyni za škodu (snad spočívající ve výplatě předmětného plnění).
55. V posuzovaném případě zjevně nejsou splněny podmínky pro aplikaci ust. § 150 o. s. ř. K výkladu a aplikaci tohoto ustanovení se Nejvyšší soud vyjádřil v řadě svých rozhodnutí (viz např. jeho usnesení ze dne 29. 8. 2013 sp. zn. 29 Cdo 2438/2013 uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 2/2014 a dále usnesení ze dne 14. 12. 2016 sp. zn. 33 Cdo 5263/2015). Vložil,

že rozhodování o náhradě nákladů sporného řízení je obecně ovládáno zásadou úspěchu ve věci. Odchylna od této zásady je možná podle § 150 o. s. ř. jen tehdy, jsou-li tu důvody hodné zvláštního zřetele. Těmi se rozumí takové okolnosti, pro které by se jevilo v konkrétním případě nespravedlivým ukládat náhradu nákladů řízení tomu účastníku, který ve věci úspěch neměl, a zároveň by bylo možno spravedlivě požadovat na úspěšnému účastníku, aby náklady vynaložené v souvislosti s řízením nesl ze svého. Při zkoumání, zda tu jsou důvody hodné zvláštního zřetele soud přihlíží v první řadě k majetkovým, sociálním osobním a dalším poměrům všech účastníků řízení; je třeba přitom vzít na zřetel nejen poměry toho, kdo by měl hradit náklady řízení, ale je nutno také uvážit, jak by se takové rozhodnutí dotklo zejména majetkových poměrů oprávněného účastníka. Významné z hlediska aplikace ustanovení § 150 o. s. ř. jsou rovněž okolnosti, které vedly k soudnímu uplatnění nároku, postoj účastníků v průběhu řízení a další. Musí jít o takové okolnosti, které mají skutečný vliv na spravedlivost rozhodnutí o náhradě nákladů řízení.

56. V přítomné věci jsou majetkové (a další) poměry účastnic nevýznamné. Rozhodná okolnost, která podle žalobkyně má vést k využití ust. § 150 o. s. ř. (nejistota žalobkyně v otázce, zda právě ona má vymáhat soukromoprávními prostředky neoprávněně čerpanou podporu POZE formou výkupních cen a na jakých subjektech, daná nekonzistentními názory ERÚ vyjádřenými v jeho rozhodnutích) dopadá na účastnici stejně tíživě jako na žalobkyni. Obě účastnice tohoto řízení jsou soukromými subjekty a na rozhodovací praxi ERÚ nemají žádný vliv. Odvolacímu soudu tak není zřejmé, proč je spravedlivé, aby v tomto sporu zvítězivší účastnice nesla své náklady tohoto řízení ze svého.
57. Žalobkyni je třeba přisvědčit potud, že soud I. stupně chybně určil výši povinnosti k náhradě nákladů řízení. Účastnici přiznaná částka 17 424 Kč je však nižší než její správně dle vyhlášky č. 177/1996 Sb. vypočtené náklady na zastoupení advokátem v tomto řízení. Správně vypočtené náklady právního zastoupení odpovídají částce 26 922,50 Kč, která zahrnuje odměnu za 6 úkonů právní služby (příprava a převzetí zastoupení, vyjádření ze dne 22. 12. 2022, ze dne 28. 4. 2023 a ze dne 30. 5. 2023, účast na jednání soudu I. stupně dne 30. 3. 2023 a dne 6. 6. 2023) po 3 100 Kč dle ust. § 7, § 9 odst. 4, písm. d) a § 11 odst. 1, písm. a), d) a g) vyhlášky, odměnu za 1 úkon právní služby (účast při vyhlášení rozsudku dne 15. 6. 2023) ve výši 1 550 Kč dle ust. § 7, § 9 odst. 4, písm. d) a § 11 odst. 2, písm. f) vyhlášky, 7 × paušální náhradu hotových výdajů advokáta po 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21 % DPH v částce 4 672,50 Kč. Vzhledem k tomu, že se účastnice odvoláním nedomáhala zvýšení náhradové povinnosti žalobkyně, postupoval odvolací soud (za využití právní zásady zákazu reformace in peius) dle ust. § 219 o. s. ř. a potvrdil i (odvoláním žalobkyně) napadený nákladový výrok jako věcně správný.
58. Výrok o nákladech odvolacího řízení vychází z ust. § 142 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s ust. § 224 odst. 1 o. s. ř. V odvolacím řízení byla plně úspěšná účastnice, odvolací soud jí proto proti žalobkyni přiznal právo na náhradu nákladů této fáze řízení. Přiznaná částka 8 228 Kč představuje náklady na zastoupení advokátem vypočtené dle vyhlášky č. 177/1996 Sb., tj. odměnu za 2 úkony právní služby (vyjádření k odvolání a účast na jednání odvolacího soudu) po 3 100 Kč dle ust. § 7, § 9 odst. 4, písm. d) a § 11 odst. 1, písm. g) a k) vyhlášky, 2 × paušální náhradu hotových výdajů advokáta po 300 Kč dle ust. § 13 odst. 4 vyhlášky a zvýšení souhrnu odměny a náhrad advokáta o 21 % DPH v částce 1 428 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání za podmínek uvedených v ust. § 237 o. s. ř. Takové dovolání se podává do dvou měsíců od doručení tohoto rozsudku k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím Obvodního soudu pro Prahu 4.

Praha 25. ledna 2024

JUDr. Dana Slavíková v. r.
předsedkyně senátu